

MARIANA BORKOWSKIEGO WOŁANIE O POKÓJ JAKO IMPERATYW KATEGORYCZNY. ANALIZA CYKLU *PAX IN TERRA*

1. Wprowadzenie

A. Idea

Wychowanie dla pokoju to jeden z najważniejszych celów kształcenia w jego aspekcie społecznym. Podejmowane w tym celu inicjatywy obejmują szerokie spektrum działań przeprowadzanych zarówno w instytucjach o charakterze edukacyjnym, jak i poza nimi. Kontakt ze sztuką, z wartościami, jakie propaguje, z kulturą wysoką i z tradycją historycznie zakorzoną może umocnić i pogłębić nauczane treści. Sztuka współczesna, w tym muzyka, nie zawsze w łatwy sposób przynosi szukane przykłady, co jednak nie powinno stawać się przyczyną odsuwania jej na margines zainteresowań tak pedagogów, jak i młodzieży. Pamiętajmy bowiem, że anachronizm, jaki zachodzi pomiędzy czasami naszej teraźniejszości, a znajomością wytworów kultury, od lat niepokojąco się pogłębia i tylko zdecydowane działanie ukazujące atrakcyjność współczesnej kultury wysokiej może ten impas przełamać. Konieczność takiej postawy umacnia przekonanie, że ostatnie czasy charakteryzuje duże zagrożenie konfliktami zbrojnymi, a twórcy – wrażliwi na problemy współczesności – nie stronią od wyrażania swojego do nich stosunku poprzez swoje dzieła. Żyjąc dzisiaj, badajmy więc, co dzisiejsi artyści przekazują nam wszystkim.

B. Analiza

Jeszcze nie tak dawno w szkolnym modelu analizy dzieła muzycznego obowiązywała na pierwszym miejscu analiza techniczno-technologiczna. Dziś humanistyczny wymiar badania muzyki nie ulega wątpliwości dla nikogo. Szukamy więc w dziełach sztuki znaków, komunikatów, treści symbolicznych, badamy konteksty ich powstania, przyglądamy się inspiracjom twórców, zbieramy świadectwa i echa recepcji wśród odbiorców, zastanawiamy się nad uwarunkowaniami percepcji ważnymi w procesie edukacji młodego pokolenia. Wszystkie wysnute na tej bazie wnioski konfrontujemy z analizą techniczno-technologiczną, która przynosi konieczne dla zrozumienia sensu dzieła informacje. I dopiero taki zespół danych stanowi całość zakresu problemowego, jaki kryje się za pojęciem: analiza muzyczna, a ta jest drugim – po odbiorze czysto zmysłowym – etapem kontaktu ze sztuką.

C. Informacja

Pax in terra Mariana Borkowskiego tworzy krótki, dwuczęściowy, cykl utworów przeznaczonych na sopran solo oraz zespół instrumentalny. Pierwszy z nich – *Pax in terra I* (1987), napisany na zamówienie VIII Esztergom International Guitar Festival (prawykonanie 18.08.1987, Esztergom, Węgry), przeznaczony został na sopran, cztery grupy gitar i dwa zestawy dzwonów, drugi – *Pax in terra II* (1988) – na sopran, cztery perkusje oraz organy (trzymanualowe z pedałami), przy czym perkusje zawierają: każda po tam-tamie, dwie – zestaw kotłów i dwie – zestaw dzwonów rurowych. Oba utwory jednoczy łatwo dające się uchwycić: sens oraz makroforma, a dzieli sfera brzmieniowa wynikająca z obsady wykonawczej, a ponadto zróżnicowanie wewnętrzne mikrokonstrukcji, co powoduje, że drugi z cyklu nie jest zwykłym wariantem instrumentacyjnym pierwszego.